

Continuïteit, toekomstbestendigheid en de rol van de accountant

De Werkgroep Continuïteit heeft, in opdracht van de Stuurgroep Publiek Belang onder voorzitterschap van de NBA, onderzoek gedaan naar continuïteit van organisaties en de rol daarbij van de accountant. In een rapport zetten we het data-onderzoek, het wetenschappelijk onderzoek en de interviews met stakeholders over continuïteit en de accountant voor u op een rij. Hieronder vindt u de managementsamenvatting van het rapport.

Belangrijkste resultaten

1. Essentiële informatie over onzekerheid van continuïteit ontbreekt bij driekwart van de jaarrekeningen in het jaar voorafgaand aan een faillissement
2. Self-fulfilling prophecy zeer onwaarschijnlijk: going concern opinion (GCO, waarschuwing van accountant m.b.t. continuïteit) leidt bijna nooit tot faillissement
3. Verwachtingen van de maatschappij liggen niet in lijn met minimale verslaggevingsvereisten

Lees in het volledige rapport:

- Commentaar van Agnes Koops-Aukes, namens de Stuurgroep Publiek Belang 'sponsor' van de Werkgroep Continuïteit van de NBA: "Elk faillissement waar wij als accountant niet tijdig hebben gewaarschuwd waar dat wel had moeten, is er één te veel."
- Over dilemma's in de kern van het accountantsvak
- Over de grote maatschappelijke impact van (slechts) een klein aantal faillissementen
- Over het ontbreken van maatregelen bij het niet naleven van de wettelijke informatieplicht

We staan u graag te woord indien u contact met ons wil naar aanleiding van deze rapportage. Neem daarvoor contact op met: Judith Groen, 06-43075197, j.groen@nba.nl

Data-Onderzoek

De Foundation for Auditing Research (FAR) heeft in opdracht van de Werkgroep Continuïteit van de Stuurgroep Publiek Belang een kwantitatief data-onderzoek uitgevoerd naar faillissementen in Nederland in de periode 2012 tot en met 2020. Dit zijn samengevat de resultaten:

1. Wettelijke informatieplicht organisaties vaak niet nageleefd

88 procent van de failliete organisaties deponereert voor het laatste boekjaar geen jaarverslaggeving binnen de wettelijke termijnen.

2. Essentiële informatiemanagement ontbreekt in jaarrekeningen

71 procent van de gedeponeerde jaarrekeningen in het jaar voorafgaand aan een faillissement bevat geen expliciete toelichting van het management over de onzekerheid van de continuïteit.

3. Controleverklaring ontbreekt bij laatste jaarrekening

Als gevolg van het niet deponeren van een jaarrekening, ontbreekt bij 88 procent van de faillissementen dus ook een controleverklaring voor het boekjaar voorafgaand aan het jaar van faillissement. In de wel aanwezige controleverklaringen bij de gedeponeerde jaarrekeningen is in 63 procent van de gevallen geen materiële onzekerheid ten aanzien van continuïteit (GCO) of vrijwillig toelichtende paragraaf opgenomen. We merken op dat dit niet automatisch duidt op een verkeerde verklaring. Er kunnen zich situaties na het afgeven van de controleverklaring voordoen die de toekomst van de onderneming helemaal wijzigen.

Wetenschappelijk onderzoek

In het kader van deze oorzakenanalyse nam de Werkgroep Continuïteit kennis van de beschikbare informatie vanuit de wetenschap. Aansluitend hebben de leden van het Oorzakenanalyse team diverse besprekingen gevoerd met verschillende wetenschappers. Dit zijn samengevat de resultaten:

1. Nederlandse situatie onvoldoende onderzocht

Uitgebreid wetenschappelijk onderzoek naar faillissementen en de rol van de diverse partijen (waaronder management en accountant) daarbij in de Nederlandse situatie ontbreekt, waardoor we alleen internationale onderzoeken konden beoordelen.

2. Self-fulfilling prophecy GCO zeer onwaarschijnlijk

Uit internationaal onderzoek blijkt dat:

- Een hoger aantal GCO's leidt tot meer Type 1 errors (wel GCO, geen faillissement), maar niet tot minder Type 2 errors (geen GCO, wel faillissement).
- Een GCO impact heeft op vermogenskostenvoet, kredietbeoordeling en aandelenkoers, maar bijna nooit leidt tot faillissement.
- Associatie gebruikers jaarrekeningen Type 2 errors negatief is, Type 1 errors positief.

3. Voorkeur voor positieve niet-publieke informatie

Op vertrouwelijke, van de organisatie verkregen informatie wordt door diverse stakeholders meer gesteund dan op publiekelijk beschikbare informatie. Daarbij zwakt positieve (of minder negatieve) informatie écht negatieve informatie af.

4. Invloed toezichthouders op aantal GCO's

Uit internationaal onderzoek blijkt dat een hogere frequentie van inspecties (en eventuele sancties) door toezichthouders leidt tot meer GCO's.

Interviews met stakeholders

De achttien interviews die werden afgenomen voor dit onderzoek leverden maar liefst 316 observaties op. Deze observaties zijn verdeeld in 37 verschillende zogeheten root cause-factoren. De root cause-factoren zijn geclusterd in de volgende vier thema's:

1. Het echt kennen van de organisatie en de ontwikkelingen

De toenemende complexiteit van organisaties en de snelheid en impact van ontwikkelingen neemt toe en vereist voor de beoordeling van de continuïteit diepgaande kennis van de organisatie en relevante ontwikkelingen. Deze ontbreekt nog wel eens bij accountants. Ook wordt te beperkt gebruik gemaakt van externe bronnen en wordt onvoldoende samen met experts in- en uitgezoomd om het noodzakelijke totaaloverzicht te verkrijgen.

2. De professionele autonomie

Een accountant moet professioneel-kritisch zijn en blijven, ook in een relatie gebaseerd op vertrouwen. Deze onafhankelijke positie kan tijdens een controle door allerlei factoren onder druk komen te staan. Voldoende relevante kennis en ervaring met continuïteit is cruciaal, maar zelfoverschatting door management of accountant kan ertoe leiden dat relevante experts niet tijdig worden ingeschakeld. En dat mede daardoor onvoldoende diepgang in risico-inschatting en verantwoording plaatsvindt.

Daarnaast wordt (ten onrechte) een self-fulfilling prophecy verondersteld, waardoor transparante communicatie en kritische rapportage over continuïteit wordt belemmerd.

3. Duidelijke verwachtingen, mogelijkheden en communicatie

Over de rollen en verantwoordelijkheden van de bestuurders, toezichhouders en de (controlerend) accountant bestaan uiteenlopende maatschappelijke verwachtingen. Wat is het onderscheid tussen continuïteit en toekomstbestendigheid en wie heeft daarbij welke verantwoordelijkheden? De accountant voert zijn of haar werkzaamheden uit in een vertrouwensrelatie met de gecontroleerde. Die twee begrippen kunnen bijdragen aan onduidelijkheden over de rollen en verantwoordelijkheden van bestuurders, toezichhouders en accountants. Dat wordt versterkt door de brede rolinvulling van accountants in de praktijk.

Daarnaast lijkt het niet tijdig informeren van het maatschappelijk verkeer over continuïteitsproblemen onvoldoende consequenties te hebben voor het management en de accountant.

4. Prioriteit in de verantwoording

Het jaarverslag (inclusief de jaarrekening) is vooral gericht op het verleden en het afleggen van verantwoording daarover. In de jaarlijkse verantwoording komt, op basis van de Nederlandse wet- en regelgeving, slechts beperkt expliciet de continuïteit en de toekomstbestendigheid van de onderneming aan de orde. Mede door deze onduidelijkheid creëert het maatschappelijk verkeer eigen verwachtingen die niet in lijn liggen met de minimale verslaggevingsvereisten.